ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu JUDr. Josefa Baxy, soudkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudce JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **M. A.** alias: M. A., zastoupen JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem se sídlem Mánesova 1175/48, Praha 2, proti žalované: **Policie České republiky**, **Krajské ředitelství policie Karlovarského kraje**, se sídlem Karla Hynka Máchy 1266, Sokolov, za účasti osob zúčastněných na řízení: **I) R. A.**, alias: R. A., a nezl. **II) Z. A.**, alias: Z. A., zastoupený žalobcem jako zákonným zástupcem, a zastoupené JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem se sídlem Mánesova 1175/48, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 13. 7. 2022, č. j. KRPK-56366-44/ČJ-2022-190022, v řízení o kasační stížnosti žalobce a osob zúčastněných na řízení proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 7. 2022, č. j. 17 A 17/2022-59, ve znění opravného usnesení ze dne 2. 9. 2022, č. j. 17 A 17/2022-71,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 7. 2022, č. j. 17 A 17/2022-59, ve znění opravného usnesení ze dne 2. 9. 2022, č. j. 17 A 17/2022-71, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a dosavadní průběh řízení

[1] Policisté Krajského ředitelství policie Zlínského kraje dne 29. 6. 2022 v 16:30 hodin kontrolovali žalobce společně s jeho manželkou a nezletilým synem (osoby zúčastněné na řízení), a to v obci Žítková. Žalobce nepředložil žádný cestovní doklad, vízum, povolení

k pobytu ani jiný průkaz totožnosti, ze kterých by vyplývalo, že je jeho pobyt na území České republiky oprávněný.

[2] Rozhodnutím ze dne 13. 7. 2022, č. j. KRPK-56366-44/ČJ-2022-190022, žalovaná zajistila žalobce podle § 124 odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“) za účelem správního vyhoštění. Doba trvání zajištění byla podle § 124 odst. 3 téhož zákona stanovena na 60 dnů od okamžiku omezení osobní svobody.

[3] Proti zajištění se žalobce bránil žalobou podanou u Krajského soudu v Plzni, který ji zřejmě (viz dále) neshledal důvodnou. Z odůvodnění rozsudku krajského soudu se podává, že žalovaná dostatečně srozumitelně, logicky a věcně přiléhavě dovodila existenci nebezpečí, že by žalobce mohl mařit správní vyhoštění, což je důvodem pro zajištění. Žalobce byl součástí větší skupiny cizinců, kteří nelegálně cestovali napříč Evropou, popřel vlastnictví nalezeného tureckého pasu, který i dle policejní expertizy odpovídá jeho osobě, jako cíl své cesty uvedl Německo, nesouhlasil s vyrozuměním zastupitelského úřadu Turecka apod. Krajský soud dále zpochybnil žalobcovu obavu z vyhoštění z důvodu hrozící újmy, neboť pokud by tomu tak bylo, domáhal by se udělení mezinárodní ochrany již na území prvního členského státu EU. Žalobce nerespektoval právní řád České republiky, a proto existovaly důvodné obavy, že žalobce nebude spolupracovat. Pro zajištění existovaly zákonné důvody a žalovaná při stanovení jeho doby nepřekročila meze správního uvážení, přičemž své závěry řádně odůvodnila.

[4] Ohledně pobytu nezletilého dítěte v Zařízení pro zajištění cizinců B.-J. krajský soud uvedl, že žalovaná jej formálně nezajistila. Bylo vůlí jeho rodičů, aby s nimi setrval. Žalovaná pobyt nezletilého v zajišťovacím zařízení zohlednila tak, že jeho rodiče zajistila v zařízení nejvhodnějším pro rodiny. Dle krajského soudu nelze přistoupit k takovému výkladu, který by znamenal, že osoby nelegálně pobývající na území České republiky s úmyslem vstoupit nelegálně na území dalších států nepodléhají žádným omezením pohybu, pakliže s nimi cestuje dítě. Své odůvodnění pak krajský soud završil tím, že nezletilý prožil dosavadní život z nemalé části na útěku s rodiči, během čehož nemohlo dojít k uspokojování jeho základních potřeb, jako je výživa, zdraví a pocit bezpečí. Jinými slovy, krajský soud je toho názoru, že si malé dítě ve srovnání s životními podmínkami, které zažilo během náročné cesty napříč státy Středního východu a Evropy, v zajišťovacím zařízení výrazně polepšilo, a proto je jeho pobyt v něm zákonný.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[5] Žalobce a osoby zúčastněné na řízení (dále jen „stěžovatelé“) podali proti rozsudku krajského soudu dne 31. 8. 2022 kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[6] Stěžovatelé prostřednictvím obecné zmocněnkyně Organizace pro pomoc uprchlíkům, z.s., uvedli, že písemné vyhotovení rozsudku, které jim bylo doručeno dne 17. 8. 2022, vůbec neobsahovalo výrokovou část. Proto požádali krajský soud o opravu, z procesní opatrnosti zároveň podali kasační stížnost. Rovněž požádali o ustanovení

zástupce z řad advokátů. V podání ze dne 15. 9. 2022 stěžovatelé sdělili, že dne 2. 9. 2022 obdrželi opravné usnesení č. j. 17 A 17/2022-71, kterým krajský soud písemné vyhotovení rozsudku opravil tak, že do něj chybějící výroky doplnil.

[7] Dne 28. 9. 2022 stěžovatelé doplnili svoji kasační stížnost, a to již prostřednictvím ustanoveného zástupce. Své námitky rozdělili do tří okruhů. Předně nesouhlasili s posouzením krajského soudu ohledně pobytu nezletilého stěžovatele v zajišťovacím zařízení. Krajský soud se vůbec nevypořádal s žalobními námitkami odkazujícími na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva ohledně podmínek, které musí být v případě detence nezletilých dětí splněny. Krajský soud nezohlednil konkrétní okolnosti případu stěžovatelů, zejména pak vybavení, organizační opatření a uspořádání zajišťovacího zařízení, či dobu zajištění v délce 60 dnů, která zcela odporuje standardům vyplývajícím například z rozsudku *M. H. proti Chorvatsku.* Krajský soud svůj závěr navíc opřel o zcela nepodstatné skutečnosti, jako jsou podmínky, ve kterých se nezletilé dítě nacházelo v průběhu náročného útěku. V důsledku takto chápané ochrany lidských práv by mohlo být ospravedlnitelné jejich porušování pouze na základě sociální situace dotčených osob. Tím by však nepřípustně docházelo k relativizaci práv jednotlivců a rovněž k porušení principu rovnosti.

[8] Dle stěžovatelů rovněž existovaly důvody, kvůli kterým měla žalovaná přistoupit k použití méně omezující alternativy. Tyto důvody krajský soud vůbec nevzal v úvahu. Stěžovatelé měli být umístěni do pobytového zařízení pro cizince s tím, že jejich spolupráce s úřady by byla zajištěna jednak povinností podrobit se pobytové kontrole a jednak povinností složit finanční záruku. Omezení osobní svobody v podobě zajištění je až posledním možným prostředkem v případě, že k jiným mírnějším opatřením nelze přistoupit, což však nebyl případ stěžovatelů. Krajský soud nezohlednil ani to, že se stěžovatelé nacházejí ve zvlášť zranitelném postavení, a to právě z důvodu velmi nízkého věku jednoho z nich.

[9] Stěžovatelé konečně namítali i to, že krajský soud dostatečně nezohlednil velmi pravděpodobnou variantu, že stěžovatelé náleží ke skupině syrských válečných uprchlíků, takže by vzhledem k bezpečnostní situaci v Sýrii nebylo možné provést účel zajištění, tedy vyhoštění. Krajský soud vycházel pouze z nálezu tureckého pasu a toho, že stěžovatelé uvedli tureckou doručovací adresu. Proti jejich turecké státní příslušnosti však stojí mimo jiné fakt, že hovoří pouze arabsky a turecky vůbec nerozumí.

[10] Žalovaný se ztotožnil s posouzením věci v rozsudku krajského soudu.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Kasační stížnost je včasná, podaná osobou oprávněnou, zastoupenou advokátem, a přípustná. Jelikož se týká věci, v níž před krajským soudem rozhodovala specializovaná samosoudkyně, Nejvyšší správní soud v souladu s § 104a s. ř. s. posuzoval, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů, a je proto přijatelná.

[12] Institut nepřijatelnosti a s ním související „přesah vlastních zájmů stěžovatele“ Nejvyšší správní soud vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se tedy může jednat, jestliže se kasační stížnost týká a) právních otázek, které dosud nebyly vůbec nebo nebyly plně vyřešeny judikaturou Nejvyššího správního soud; b) právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; c) jestliže existuje potřeba učinit judikaturní odklon; nebo d) jestliže lze v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledat zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Kasační stížnost je přijatelná na základě posledně uvedeného důvodu.

[13] Kasační stížnost je důvodná.

[14] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Již v této souvislosti přitom zjistil, že rozsudek krajského soudu je nezákonný ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., neboť byl vadně vyhlášen a v jeho písemném vyhotovení zcela chyběla výroková část. Tyto vady přitom nelze zhojit vydáním opravného usnesení, tedy postupem podle § 54 odst. 4 s. ř. s.

[15] Podle čl. 96 odst. 2 věty druhé Ústavy platí, že se rozsudek vyhlašuje vždy veřejně, čemuž odpovídá i znění § 49 odst. 10 věty první s. ř. s. Co se rozumí veřejností vyhlášení, pak podrobně popsal Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 38/2018. Mimo jiné dovodil, že rozsudek lze vyhlásit i prostřednictvím úředních desek, a to i formou zkráceného znění. V případě, že ve věci neproběhlo jednání, je však nutné, aby vyhlašované zkrácené znění obsahovalo kromě jiných náležitostí (viz § 54 odst. 2 s. ř. s.) alespoň nosné důvody rozsudku.

[16] V nyní projednávané věci ze soudního spisu vyplývá, že jednání neproběhlo, neboť o něj účastníci řízení navzdory poučení nepožádali. Zkrácené znění rozsudku, které je založeno ve spisu na čísle listu 53, obsahuje pouze označení soudu, jméno samosoudkyně Mgr. Jany Komínkové, která ve věci rozhodovala, označení účastníků, jejich zástupkyně, projednávanou věc, tři výroky, dle kterých se žaloba zamítá a žádný z účastníků řízení ani osob zúčastněných na řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení, resp. se jim nepřiznává, a dále už pouze poučení o opravném prostředku, den a místo vyhlášení a podpis samosoudkyně. Nutno rovněž dodat, že datum vyvěšení a svěšení je ve spise poznamenáno až na čísle listu 55 (nikoli přímo na zkráceném znění rozsudku), a to výpisem z elektronické desky InfoDeska, ze které je sice patrné, že obsahovala soubor ve formátu PDF, jeho konkrétní obsah však již není dohledatelný. Nelze tedy s jistotou ověřit, že jeho obsahem bylo skutečně zkrácené znění rozsudku, které je založeno v soudním spise na čísle listu 53. Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že zkrácené znění rozsudku krajský soud vyhlásil v rozporu s čl. 96 odst. 2 Ústavy i se zákonem. Nicméně přesto platí, že soud je ve smyslu § 49 odst. 10 s. ř. s. vázán i vadně vyhlášeným rozsudkem (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 10. 2019, č. j. 3 Azs 201/2018-35).

[17] Tím však pochybení krajského soudu nekončí. Dne 17. 8. 2022 totiž tehdejší zástupkyně stěžovatelů obdržela písemné vyhotovení rozsudku, ve kterém však zcela chyběla výroková část. Dne 31. 8. 2022 tedy stěžovatelé požádali krajský soud o opravu rozsudku. Krajský soud v návaznosti na tuto žádost vydal dne 2. 9. 2022 opravné usnesení, ve kterém uvedl:

„Absence výroků v rozsudku č. j. 17 A 17/2022-59 ze dne 29. července 2022 se opravuje následovně:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

III. Osobám zúčastněným na řízení se náhrada nákladů řízení nepřiznává.“

[18] Nejvyšší správní soud proto dále zkoumal, zda je v případě úplné absence výroků v písemném vyhotovení rozsudku možné postupovat podle § 54 odst. 4 s. ř. s., tedy zda se jedná o *zjevnou nesprávnost*, kterou lze opravit vydáním opravného usnesení. Přitom shledal, že nikoli.

[19] Podle § 54 odst. 4 s. ř. s. platí, že *„předseda senátu opraví v rozsudku i bez návrhu chyby v psaní a počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti. Týká-li se oprava výroku, vydá o tom opravné usnesení a může odložit vykonatelnost rozsudku do doby, dokud opravné usnesení nenabude právní moci.“*

[20] K tomu, co se rozumí zjevnou nesprávností, se Nejvyšší správní soud již opakovaně vyjadřoval. Předně musí být podobného původu jako početní či písařské chyby, musí se tedy jednat o chybu, ke které došlo *„zjevným a okamžitým selháním v duševní či mechanické činnosti osoby, za jejíž účasti bylo rozhodnutí vyhlášeno či vyhotoveno, a která je každému zřejmá. Zřejmost takové nesprávnosti vyplývá především z porovnání výroku rozhodnutí s jeho odůvodněním, případně i z jiných souvislostí.“* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2007, č. j. 4 Ans 3/2006-123, č. 1177/2007 Sb. NSS, či ze dne 3. 11. 2011, č. j. 4 Ads 139/2011-400). Oprava výroku přichází v úvahu pouze tam, kde je uveden údaj zjevně chybný, přičemž již na první pohled je zřejmé, že tato chyba byla způsobena např. nepozorností autora vydaného rozhodnutí, aniž by bylo nutné tuto chybu komplikovaně vyvracet či ji dokládat např. dalšími listinami apod. (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2022, č. j. 5 As 262/2021-26).

[21] Obdobně na výklad pojmu zjevná nesprávnost nahlíží i Ústavní soud, který například v nálezu ze dne 22. 4. 2014, sp. zn. II. ÚS 2678/13 (N 65/73 SbNU 233) uvedl, že postup podle § 54 odst. 4 s. ř. s. *„slouží výhradně k opravě zjevných chyb majících spíše ‚technický charakter‘ (různých překlepů, zkomolenin, přepisů, chyb v počítání, nečitelnosti textu apod.). I když je ‚zjevná nesprávnost‘ relativně neurčitým ustanovením, jehož naplnění je třeba vždy dovozovat z kontextu skutkových a právních okolností (vztahujících se k opravovanému rozsudku a celé věci), je třeba otázku ‚zjevnosti‘ nesprávnosti hodnotit vždy z pohledu účastníka soudního řízení, jemuž je rozhodnutí adresováno, nikoliv soudu [srov. nález sp. zn. II. ÚS 1456/11 ze dne 10. 4. 2012 (N 75/65 SbNU 51)].“*

[22] Z těchto obecných východisek i ze samotné povahy věci vyplývá, že opravným usnesením lze pro zjevnou nesprávnost opravit pouze výroky, které jsou v písemném vyhotovení rozsudku uvedeny a které fakticky nějakou chybu obsahují. Tento postup je vyhrazen pouze marginálním pochybením nevzbuzujícím jakoukoli pochybnost o tom, jak soud rozhodl. O opravu zjevné nesprávnosti se tedy nemůže jednat v případě, že by mělo dojít k doplnění části či celého výroku, natož pak celé výrokové části, ačkoli se skutečně mohlo jednat o okamžité administrativní selhání.

[23] Na uvedeném závěru nemůže v nyní posuzované věci nic změnit ani skutečnost, že stěžovatelé v kasační stížnosti uvedli, že je výsledek řízení zřejmý z odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku. V této souvislosti je totiž třeba vzít v potaz, že stěžovatele zastupovala obecná zmocněnkyně se zaměřením na cizinecké právo a s mnohaletými zkušenostmi s podobnými soudními řízeními. Nelze tedy dovodit, že by výsledek řízení byl zřejmý každému. Že se ani z pohledu stěžovatelů nejednalo o zjevnou nesprávnost, naznačuje i jejich následný procesní postup, neboť po obdržení písemného vyhotovení rozsudku požádali krajský o opravu rozsudku (nikoli konkrétně o vydání opravného usnesení) a zároveň z opatrnosti podali kasační stížnost. Po obdržení opravného usnesení pak pro jistotu dne 15. 9. 2022 podali tutéž kasační stížnost znovu. Je tedy zřejmé, že i na jejich straně došlo k určitému zmatení.

[24] Nejvyšší správní soud připouští, že by k jinému závěru mohl dojít v případě, že by bylo možné chybějící celou výrokovou část snadno ověřit z řádně vyhlášeného rozsudku. Taková situace by mohla nastat zejména tehdy, pokud by k vyhlášení došlo ústně za přítomnosti všech účastníků. Přijatelné by mohlo být i srovnání zkráceného znění řádně vyhlášeného rozsudku, a to za předpokladu, že by písemné vyhotovení rozsudku účastníci obdrželi ještě v době vyvěšení zkráceného znění na úřední desce. I v těchto zcela výjimečných případech by však platilo, že by účastníci neměli mít jakékoli pochybnosti o tom, jak soud rozhodl o celém předmětu řízení, nesměl by tedy být jakýkoli rozpor mezi řádně vyhlášeným rozsudkem a odůvodněním písemného vyhotovení rozsudku bez výrokové části. V každém jednotlivém případě by tedy přesto bylo nutné posuzovat konkrétní okolnosti, přičemž rozhodujícím měřítkem by bylo hledisko účastníků řízení. Vždy je třeba trvat na tom, že z pohledu účastníků řízení je zcela zásadní právě písemné vyhotovení rozsudku, neboť od jeho doručení počíná běžet lhůta k podání kasační stížnosti (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a také se k datu jeho doručení váže nabytí právní moci (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

[25] Tento benevolentnější přístup však v nyní projednávané věci vůbec nepřichází v úvahu, neboť zkrácené znění rozsudku krajský soud vyhlásil vadně (viz bod [15] tohoto rozsudku), a navíc jeho písemné vyhotovení stěžovatelé obdrželi až po svěšení zkráceného znění z úřední desky. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že oprava výroku rozhodnutí nemůže spočívat v doplnění celé výrokové části chybějící v jeho písemném vyhotovení.

[26] Jestliže krajský soud vydá opravné usnesení podle § 54 odst. 4 s. ř. s., ačkoli opravované rozhodnutí obsahovalo chybu, která nebyla chybou písařskou či početní, a nejednalo se ani o nesprávnost, která je každému zřejmá, zruší Nejvyšší správní soud i bez námitky v řízení o kasační stížnosti jeho rozsudek pro vadu řízení, která mohla mít

za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2004, 5 Ads 59/2003-242).

[27] Nejvyšší správní soud se nad rámec uvedeného musí pozastavit nad tím, jak je možné, že k takové situaci vůbec došlo. Je totiž s podivem, že si chybějící výrokové části v písemném vyhotovení rozsudku nikdo nevšiml, a to navzdory tomu, že muselo projít přes více než jednoho člověka. Krajský soud by měl v této souvislosti zhodnotit a případně změnit či upravit nastavené mechanismy kontroly vypravovaných písemností, zejména pak rozhodnutí. Je rovněž zarážející, jak se krajský soud k takto flagrantnímu pochybení vůči účastníkům řízení postavil. K nápravě došlo až po takřka třech týdnech od doručení písemného vyhotovení rozsudku a více než měsíc po jeho vyhlášení, což je zcela nepřijatelné. Nejen že své pochybení sám nezjistil, účastníkům řízení se za své pochybení neomluvil, což by jistě bylo na místě, ale v opravném usnesení se ani nepokusil posoudit a vysvětlit, proč považuje podmínky pro postup podle § 54 odst. 4 za splněné, tedy že se v případě chybějící výrokové části v písemném vyhotovení rozsudku skutečně dle jeho názoru jedná o zjevnou nesprávnost. Na vlastní pochybení neupozornil ani při předložení věci Nejvyššímu správnímu soudu.

[28] Nejvyšší správní soud chápe, že v řízeních týkajících se zajištění cizinců jsou velmi krátké lhůty pro rozhodování, které mohou vést k chybám, to je však dáno závažností povahy věci. Právě proto je třeba těmto řízením věnovat zvýšenou pozornost i z hlediska procesních a formálních náležitostí. Je nutné dodržovat všechny zásady spravedlivého procesu, včetně náležitého poučení účastníků řízení o jejich právech, a poskytnout jim přiměřenou lhůtu k jejich uplatnění. S rozhodnutím musí soud vyčkat, dokud poskytnutá lhůta neuplyne. Zákonem stanovená délka řízení v těchto věcech je důležitým příkazem zákonodárce soudu pro rychlé rozhodnutí, ale nesmí být nadřazena požadavku spravedlivého procesu. Je smutným konstatováním, že „pouze“ z důvodu chyby, které zcela jistě bylo možné předejít, je nyní Nejvyšší správní soud nucen rozsudek krajského soudu zrušit, aniž by měl možnost se věcně zabývat kasačními námitkami stěžovatelů, a meritorní rozhodnutí je tak oddalováno.

IV. Závěr a náklady řízení

[29] Nejvyšší správní soud shledal, že rozsudek krajského soudu trpí vadou, resp. vadami, které mají za následek jeho nezákonnost (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), a proto napadený rozsudek ve znění opravného usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první, část věty před středníkem s. ř. s.). V něm krajský soud musí znovu rozhodnout, přičemž nové rozhodnutí vyhlásí v souladu s nálezem Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 38/2018, a právním názorem Nejvyššího správního soudu uvedeným v tomto rozsudku. Písemné vyhotovení rozhodnutí, které bude odpovídat vyhlášeným výrokům a které bude obsahovat všechny zákonné náležitosti, následně řádně doručí účastníkům řízení.

[30] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. října 2022

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu